

Životní pout' Jaroslava Feyfara aneb osud jednoho talentu v Čechách

Jaroslav Feyfar se narodil v Praze v Martinské ulici na Starém Městě 3. března 1871 v rodině prokuristy a spolumajitele rukavičkářství Václava Feyfara. Otec mu zemřel v sedmi letech a maminka zůstala se synem a dvěma mladšími dcerami sama. Život vdovy se třemi dětmi nebyl jistě snadný a nepochybně poznamenal i Jaroslavovu životní dráhu. Po studiu na akademickém gymnasiu vystudoval Jaroslav Feyfar medicínu.

Vojenskou službu si odbyl jako lékař a po vojně se začala slibně rozvíjet jeho kariéra prvního asistenta na interní klinice profesora Maixnera. Z asistentury i příležitosti k vědecké práci však nekynulo mnoho peněz a mladý lékař si musel přivydělávat. Udělal si takzvaný fysikát a nastoupil jako úřední lékař nejprve v Jindřichově Hradci a poté od podzimu 1903 v Jilemnici. Jako epilog k lékařské vědě vyznívá Feyfarova stat' ve Sborníku klinickém (časopisu pro pěstování vědy lékařské) "O vztahu mezi vadami srdečními a tuberkulosou plicní", kde se jeho jméno zaskvělo v nejlepší lékařské společnosti Čech. Odchod z Prahy mladý lékař patrně nechápal jako trpkou rozluku s mladickými ideály a vědou, ale jako hru osudu.

Do jeho dalších životních plánů podstatně zasáhla, jak už to bývá, žena. Na jaře 1904 se totiž seznámil s dcerou jilemnického obchodníka s plátnem Adou Tauchmanovou. Cit k dívce znásobil i přichylnost k místům, kde se usadil a založil rodinu. "Zpočátku jezdil můj muž každou neděli k matce do Prahy, až k jaru příštího roku, když jsme se seznámili, s tím častým ježděním přestal", napsala později ve vzpomínkách manželka Ada. Vztah k Jilemnici a Krkonošům se proměnil v obdiv a přilnavost. V probuzeném vpravdě horoucím a až nekritickým přilnutí ke kraji je nepochybně jeden z kořenů Feyfarovy fotografické záliby, která namnoze měla podobu citlivého objevování a jakéhosi ohledávání míst zprvu objevených a pak důvěrně známých. Jako lékař chodící a jezdící s fotoaparátem k pacientům i za povinnostmi hygienika se brzy stal trochu legendární postavou. Měl všechny předpoklady stát se vysoce váženým občanem, příslušníkem jilemnické honorace, z níž pocházela i jeho žena. Zdá se však, že jej maloměstská vysoká společnost vůbec nepřitahovala a dodržování společenských konvencí a nezbytných oficialit se mu jevilo jako zátěž. Byl znám tím, že od chudých pacientů zásadně nebral honoráře a že mezi honorací si dokázal počínat nekonvečně a nebrat ohledy na společenské vztahy a vazby. Několikrát vědomě promarnil příležitost opustit Jilemnici, i když bylo zřejmé, že by si materiálně polepšil. Existenčním vylepšením bylo rozšíření působnosti i na oblast Vrchlabí. Rezignoval dokonce na místo primáře na klinice v Praze. Krkonošské přírodě a jejímu lidu se zaprodal.

Své poslání si jilemnický lékař zpříjemňoval bohatým duchovním životem, který ve vyprávěních poutavě přibližoval jeho syn Zdenko. Otcův den měl podle něho svůj neměnný rytmus a řád, který úzkostlivě dodržoval. Stálý rozvrh mohly narušit jen náhlé zdravotní příhody. Jako lékař a porodník, který úředně obstarával dva okresy, měl vynikající pověst a proto o pacienty vskutku neměl nouzi. Ráno po

snídani hrál nejprve půl hodiny na klavír. Poté odešel do úřadu, kde se věnoval úředním záležitostem buď na místě, nebo v terénu po různých komisích, hygienických, schvalovacích a konzultačních. Po obědě si nad černou kávou přečetl noviny a poté se věnoval svým pacientům. Od nemocných roztroušených po horských samotách se někdy vracel notně unavený a chtěl chvilky volna využít pro sebe. Šestnáctikilometrové poutě po horských kopcích třikrát za týden nebyly nic mimořádného. Navečer studoval odbornou lékařskou literaturu, věnoval se rodině nebo některému ze svých koníčků. K jeho největším zálibám patřilo čtení; jeho proslulá knihovna čítala na 15 000 svazků. Někdy také psal, maloval drobné skici, preludoval na klavír. Vždy navštěvoval představení jilemnických ochotníků a hostujících divadelních společností. Občas také jezdil do Prahy sledovat tamní kulturní život. K bontónu patřilo, že lyžoval a sáňkoval a účastnil se společenských povinností. Očas si prý zašel do lékárny zahrát taroky. Ač humanisticky vzdělán a orientován, nesmírně jej zajímala technika a technické problémy. Byl neobyčejně technicky a manuálně zručný. Začal si sám vázat knihy, sám si spravoval a dokonce jednou ušil boty. Rozhodně tak nečinil z nouze, ale ze zájmu, jak se to dělá. O pár let později si podobně počínal Karel Čapek, který rovněž chtěl určitou věc, mezi jiným i fotografování, vyzkoušet, vychutnat, popsat a posléze opustit, aby se mohl věnovat další, třeba pěstování kaktusů... Když se v roce 1907 Jaroslav Feyfar rozhodl vyřešit komunikaci po svém lékařském obvodu zakoupením motocyklu Laurin a Klement, první co udělal, když mu motorový zázrak přivezli, že jej do posledního šroubku rozebral a pak zase sestavil. Rád přicházel věcem na kloub.

Pan vrchní zdravotní rada Feyfar byl zkrátka neobyčejně činorodý člověk. Jako většině lidí tehdy byl mu cizí pojem "nevím co s časem". Volný čas v jeho pojetí dostával jinou dimenzi, poněkud odlišnou od chápání "volna" dnes. V těch časech, kdy se zábavní průmysl teprve rodil (například ve formě výroby filmů), se jen málokterí trápili problémy nudy a pasivní konzumace čehosi, co mělo bavit. Nuda byla výsostným právem jen mála jedinců. Prožívání chvil volna pro něho znamenalo obohacování sebe sama ve smyslu duchovním, jeho záliby nebyly rekreací, odpočinkem, byly naplňováním jeho života stejně jako služba pacientům.

Jaroslav Feyfar byl pozoruhodný člověk, osobnost, která se nepochybně lišila nejen od jilemnické smetánky, ale i od mnoha lidí ve velkém městě. Okázalá odlišnost mnohdy vyvolává v přízemních myslí závist a zlobu. Jaroslav Feyfar svou laskavostí a vlídností lékaře fyzických i duševních bolestí si dokázal získat všeobecnou úctu přes svou nekonformnost. Přitahoval další spřízněné duše. Blízkým přítelem doktora Feyfara se stal houslový virtuoz, primárius Českého kvarteta, Karel Hoffmann. Tento vynikající profesionál trávil mnohé hodiny muzicírováním poro potěchu s laikem, u něhož oceňoval vyjímečný hudební talent. Kromě toho mu Jaroslav Feyfar vyléčil dceru, poté co od rodiny odešla matka. Stojí za zaznamenání, že Jaroslav Feyfar byl i ve hře na klavír samouk.

Chtělo by se říci, že i fotografie jsou odrazem jemné a kultivované mysli pana vrchního zdravotního rady, že jeho fotografie, stejně jako ostatní aktivní záliby, byly odrazem jeho inteligence a vitality...

Po vypuknutí války byl jako lékař povolán do Josefova, kde působil na odděleních s tyfem a cholerou. Byl však nakonec vyreklamován a vrátil se do svého podhůří mezi své pacienty. Následkem horlivé práce ztratil během válečných let 24 kg váhy a za epidemie španělské chřipky na konci války onemocněl. Průběh osudné nemoci je pro jeho osobu charakteristický: ulehl, ale nemohl odmítnout cestu k nemocnému pacientovi, vstal a nechal sedlat bryčku. A tak učinil v době nemoci několikrát. Choroba, zkomplikovaná zápallem plic, mu zanechala trvalé následky na zdraví.

19. března 1935, ve svých čtyřiašedesáti letech, podlehl zápalu plic.

Pavel Scheufler, březen 1993

Přehled životních dat Jaroslava Feyfara

- 1871 3.3. V Praze v Martinské ulici se v rodině prokuristy a spolumajitele rukavičkářství Václava Feyfara narodil syn Jaroslav
- 1878 Smrt otce
- 1890, 9.7. Maturita s vyznamenáním na akademickém gymnasiu
- 1890, 29.11. Immatikulace na lékařské fakultě pražské university
- 1896, 21.3. Promoce
- 1896, 1.4.-30.9. Vojenská služba v poli
- 1896, 1.10.-31.3. Vojenská služba ve vojenské nemocnici
- 1897, 1.4. Nastoupil na praxi v Pražské všeobecné nemocnici a na psychiatrickou kliniku
- 1898, 22.12. Fyzikální zkouška pro veřejnou zdravotní službu
- 1900, 12.5.-27.6. Výpomocným lékařem při epidemii skvrnitého tyfu v Domažlicích (od okresního hejtmana obdržel Pochvalný list)
- 1901, 11.4. Sekundárním lékařem II.tř. v Pražské všeobecné nemocnici
- 1901, 15.11. Sekundárním lékařem I.tř. v Pražské všeobecné nemocnici (interna prof.Maixnera)
- 1902, 20.11. Jmenován zdravotním asistentem u okresního hejtmanství v Jindřichově Hradci (dočasně na Král.Vinohradech)
- 1903, 23.3. Přeložen k okresnímu hejtmanství v Jindřichově Hradci jako okresní lékař
- 1903,1.10. Přeložen k okresnímu hejtmanství v Jilemnici
- 1904 březen Seznámení s Adou Tauchmanovou, dcerou jilemnického obchodníka s plátnem
- 1904, 29.3. Jmenován zdravotním koncipistou
- 1904 jaro Počátky fotografování
- 1906, 23.3. Sňatek s Adou Tauchmanovou
- 1906, 10.2. Dočasné rozšíření lékařské působnosti i na okres Vrchlabí
- 1907, 13.7. řidičská zkouška pro motorové dvoukolky
- 1910 1.7. Snímek z návštěvy hradeckého děkana v Krkonoších publikován (Český svět)
- 1911 březen Účast na výstavě ČKFA v Praze
- 1913 2.3. Narozen syn Zdenko
- 1915 Povolán jako lékař do vojenské pevnosti Josefov
- 1918 září Onemocnění španělskou chřipkou komplikovanou zápallem plic
- 1933 Syn Zdenko začal studovat na lékařské fakultě v Praze
- 1935 9.3. Onemocnění zápallem plic
- 1935 19.3. V 18 hodin Jaroslav Feyfar umírá

Snímky Jaroslava Feyfara v knihách a časopisech, literatura:

Český svět, roč. XI., č.41, 1.7.1910 (repr. foto)

F. Jezdinský, Za pravdou. Skici z Krkonoš. (fot.ilustrace). Datum vydání a vydavatel nezjištěn (v Národní knihovně ztraceno).

F. Jílek Oberflutzer, Ze života našich otců. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem 1960.

A. Fárová, Ze sbírek fotografií UPM v Praze. Jaroslav Feyfar. ČsF roč.XXIV, 1973, č.10, s.452.

L. Souček, Zdenko Feyfar. Odeon, Praha 1977 (1980 2.rozš. vyd.)

K. Dvořák, Krásná doba času. Rukopis projektované publikace pro nakladatelství Kruh Hradec Králové, 1981

K. Dvořák, Odkaz oduševnělého pozorovatele. Revue fotografie 1982, č.1.

M. Kubát, Album ze starých Krkonoš. Kruh Hradec Králové 1982

P. Scheufler, Vzpomínka na Jaroslava Feyfara. ČsF 1986 č.3.

P. Scheufler, Fotografické album Čech 1839-1914. Odeon, Praha 1989

D. Mrázková - V. Remeš, Cesty československé fotografie. Mladá fronta, Praha 1989.

Encyklopedie českých a slovenských fotografů. ASCO, Praha 1993.

Snímky Jaroslava Feyfara na výstavách (výběr):

1911 Výstava Českého klubu fotografů amatérů, Praha Lucerna. V pozůstalosti Diplom.

1989 Cesty československé fotografie. Galerie hl.m.Prahy, Dům U zvonu (připravila D. Mrázková-V.Remeš)

1990 Fotografie v Čechách 1839-1914. Galerie hl.m.Prahy, zámek Troja-konírna (katalog a příprava P. Scheufler)

1993 Zdenko Feyfar. Muzeum Jilemnice.

Zastoupen ve sbírkách:

UPM Praha, MG Brno, Muzeum Jilemnice